

ΑΡΘΡΑ

Η εγγύηση τραπεζικών συμβάσεων επί πανδημίας

Αναμφισβήτητα το πρωτόγνωρο σε όλους μας σκηνικό που προκάλεσε η κρίση του κορονοϊού δεν μπορεί να αφήσει ανεπηρέαστη την παγκόσμια οικονομία. Οι παρενέργειες του lockdown σε οικονομικό και ειδικότερα σε τραπεζικό επίπεδο έχουν ήδη ξεκινήσει να κάνουν την εμφάνισή τους επηρεάζοντας σημαντικά και την ελληνική οικονομία, ανατρέποντας ουσιαστικά τα μέχρι τώρα δεδομένα για τους δανειολήπτες -επιχειρήσεις και ιδιώτες-, οι οποίοι επιλήφθηκαν από τη νέα κατάσταση που διαμόρφωσε η πανδημία και αδυνατούν να εκπληρώσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις εξαιτίας της αιφνίδιας μεταβολής των οικονομικών συνθηκών τους.

Παρά τα μέτρα που ελήφθησαν και προβλέπουν την αναστολή υπό προϋποθέσεις της πληρωμής των δανειακών συμβάσεων για τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που επλήγησαν, όλες οι εκτιμήσεις συντείνουν στο ότι η αύξηση των υπερήμερων δανείων θα πλήξει εκ νέου το μαλακό υπογύστριο του ημεδαπού τραπεζικού συστήματος.

Ωστόσο, πέραν της συνήθους σχέσης τράπεζας - πιστοχού που βάλλεται, άλλη μια κατηγορία συμβληθέντων σε μια δανειακή σύμβαση θα υποστεί καίριο πλήγμα: ο εγγυητής. Ο τελευταίος μπορεί να είναι φυσικό πρόσωπο που συνδέεται με οικονομική ή συγγενική σχέση με τον αρχικό πιστοχό, αλλά μπορεί να είναι και παντελώς ξένο πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) με τον φορέα μιας επιχείρησης. Συνήθως, ο εγγυητής υπόσχεται την ολοσχερή εξόφληση ενός δανείου με την προσωπική του περιουσία, παραιτούμενος κάθε ενστάσεως που ορίζει ο Αστικός Κώδικας κατ' επιταγή του τραπεζικού ιδρύματος. Ποια μπορεί, λοιπόν, να είναι η δική του προσαρμογή στο πλαίσιο μιας ανώμαλης εξέλιξης της δανειακής σύμβασης;

Σε περίπτωση που ο εγγυητής επιθυμεί να αμφοβητήσει την οφειλή του, πρέπει να έχει υπ' όψιν του τις εξής δυνατότητες που του παρέχει ο νόμος: **α)** Μπορεί καταρχάς να επικαλεστεί ότι η κορηγηθείσα εγγύηση αποτελεί αποτέλεσμα καταχρηστικής συμπεριφοράς της τράπεζας, ιδίως εάν εκείνη γνώριζε την κακή οικονομική κατάσταση του πρωτοφειλέτη και το απέκρυψε από τον εγγυητή ή ακόμη ότι παραβίασε κατά τη σύναψη της σύμβασης την ειδική υποχρέωση αλήθειας και διαφώτισης που υπέχει έναντι αυτού. Η τράπεζα οφείλει να δρα σύμφωνα με τις αρχές της καλής πίστης και των χρηστών συναλλακτικών ηθών. Ειδικά, δε, για τους εγγυητές γίνεται νομολογιακά δεκτό ότι η τράπεζα, ως υπεύθυνος πιστωτικός φορέας, οφείλει να προβεί πριν από την κατάρτιση της σύμβασης εγγύησης σε ειδικά διαφωτιστικά και σφαιρική υπόμνηση προς το ασθενές μέρος - εγγυητή για τους σοβαρούς κινδύνους που αντιμετωπίζει σε περίπτωση μη εξυπηρέτησης της πίστωσης εκ μέρους του πρωτοφειλέτη.

Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι υποχρεούται σε πα-

ροχή ενημέρωσης και εξηγήσεων σε σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης και μάλιστα τέτοιων που θα μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή στην απόφαση του εγγυητή, ενώ οφείλει να τον διαφωτίζει από μόνη της όταν είναι σαφές από την εμπειρία του ότι δεν έχει αντιληφθεί το αντικείμενο της κύριας συναλλαγής (πίστωσης), για τον κίνδυνο που προκαλείται από την αφερεγγυότητα του πρωτοφειλέτη, χωρίς φυσικά να παρουσιάζει την ανάληψη της εγγύησης εκ μέρους του ως «απλώς τυπικό στοιχείο», όπως είθισται πολύ συχνά στην τραπεζική πρακτική. Παράβαση της υποχρέωσης αληθείας συνιστά και η παροχή προς τον εγγυητή ελλιπών πληροφοριών που τον οδηγούν σε εσφαλμένη εκτίμηση των συνθηκών κατάρτισης της σύμβασης, καθώς αυτό επηρεάζει δυσμενώς τη θέση του δημιουργώντας του εσφαλμένες εικόνες σχετικά με τις προϋποθέσεις ενεργοποίησης της εγγυητικής του ευθύνης. Δεν αίρεται, μάλιστα, η ευθύνη της τράπεζας από αντίστοιχη υποχρέωση του εγγυητή να ελέγξει ο ίδιος την οικονομική κατάσταση του πρωτοφειλέτη και την προοπτική εξέλιξης της τραπεζικής απαίτησης, καθώς η υποχρέωση αληθείας και διαφώτισης από τον δανειστή είναι απόλυτη και αυτοτελής έναντι του εγγυητή.

β) Μια ακόμη δυνατότητα είναι η προβολή της λεγόμενης «ένστασης απελευθέρωσης του εγγυητή», όταν η ικανοποίηση της τράπεζας από τον πρωτοφειλέτη κατέστη αδύνατη από δόλο ή βαριά αμέλεια της. Πρόκειται ενδεικτικά για τις περιπτώσεις εκείνες, όπου η τράπεζα επί μακρόν δεν καταδίωξε τον πρωτοφειλέτη, με αποτέλεσμα να μαιωθθεί η ικανοποίηση της απαίτησής της από αυτόν και εκείνος έπειτα να καταστεί αναξιόχρεος, η ανατιολόγητη παράταση προθεσμίας εξόφλησης των οφειλών εν αγνοία του εγγυητή, η μη αναγγελία στην πτώχευση του πρωτοφειλέτη ή στον πλειστηριασμό των περιουσιακών στοιχείων του τελευταίου, η αύξηση του πιστωτικού ορίου του πρωτοφειλέτη -που ισόποσα επαυξάνει και την ευθύνη του εγγυητή στην περίπτωση ενός αλληλόχρεου λογαριασμού- μολονότι ο πρώτος είχε περιέλθει ήδη σε δυσχερή οικονομική κατάσταση, η ανεύθυνη δανειοδότηση του πρωτοφειλέτη κ.λπ.

Όλα τα ανωτέρω αποτελούν σημαντικά αμυντικά όπλα που παρέχει ο νόμος στους εγγυητές, ωστόσο η εφαρμογή τους εξαρτάται από κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, ενώ ο εγγυητής είναι αυτός που υποχρεούται να αποδείξει τους ισχυρισμούς του, ώστε να μπορέσουν να γίνουν δεκτοί από το δικαστήριο. Η πρωτόγνωρη πανδημική κρίση θα δοκιμάσει εκ νέου τις αντοχές όχι μόνον του τραπεζικού συστήματος αλλά και του συνόλου των συναλλασσομένων με αυτό. Η ορθή ενημέρωση και οριοθέτηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αποτελεί αναπόδραστη ανάγκη για τη διασφάλιση των συμφερόντων όλων των εμπλεκομένων. [SID:13544891]

* Η κ. Αλεξάνδρα Τζελίδη είναι δικηγόρος, ΜΔΕ Associate στην Αργυριάδης Δικηγορική Εταιρεία, www.alf.gr

Της Αλεξάνδρας Τζελίδη*

Η πρωτόγνωρη πανδημική κρίση θα δοκιμάσει εκ νέου τις αντοχές όχι μόνον του τραπεζικού συστήματος, αλλά και του συνόλου των συναλλασσομένων με αυτό.

Ο κορονοϊός δεν πέρασε τις «πράσινες λωρίδες»

Ηραгдаία εξάπλωση της πανδημίας του κορονοϊού τον Μάρτιο στην ευρωπαϊκή ήπειρο οδήγησε πολλές χώρες της Ε.Ε. να κλείσουν τα σύνορά τους απότομα. Παρότι η απαγόρευση εισόδου που επιβλήθηκε από σχεδόν όλες τις χώρες δεν αφορούσε τις εμπορευματικές μεταφορές, η αρχική, παντελής έλλειψη συντονισμού μεταξύ χωρών είχε ως αποτέλεσμα να σχηματιστούν τεράστιες ουρές στα σύνορα των χωρών της Ε.Ε.

Για να κατανοήσουμε το μέγεθος του προβλήματος, οι ουρές στα σύνορα Γερμανίας-Πολωνίας έφτασαν τα 50 χλμ., ενώ στο ορεινό πέρασμα του Μπρενέρο, που συνδέει την Ιταλία με την Αυστρία, οι αναφορές έκαναν λόγο για μπιτσιλιάρισμα 80 χλμ.

Εν μέσω της πρωτόγνωρης κατάστασης που όλοι βίωσαν τις πρώτες μέρες που επιβλήθηκαν τα lockdown, υπήρξε έντονη κριτική που ασκήθηκε προς την Ε.Ε. για την έλλειψη δράσης και συντονισμού. Χαρακτηριστικά, το έγκριτο πρακτορείο Bloomberg κυκλοφόρησε στις 20 Μαρτίου άρθρο, με τίτλο «Defeating a virus that respects no boundaries requires collective action. The EU is failing on this front».

Η σημασία των «πράσινων λωρίδων» κυκλοφορίας της Ε.Ε.

Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήρθε στις 23 Μαρτίου, μέσω της δημοσιοποίησης κατευθυντήριων γραμμών για τη θέσπιση ενιαίων κανόνων στα εσωτερικά χερσαία σύνορα των κρατών-μελών. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή κάλεσε όλα τα κράτη-μέλη να ορίσουν όλα τα σχετικά σημεία διέλευσης των εσωτερικών συνόρων, κατά μήκος του διευρωπαϊκού δικτύου μεταφορών (ΔΕΔ-Μ), ως «πράσινες λωρίδες».

Οι λωρίδες αυτές θα πρέπει να είναι ανοιχτές για όλα τα εμπορευματικά οχήματα ό,τι εμπορεύματα κι αν αυτά μεταφέρουν. Επίσης, διευκρίνισαν ότι ο χρόνος που θα απαιτείται για τη διέλευση των συνόρων, συμπεριλαμβανομένων τυχόν υγειονομικών και άλλων ελέγχων, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα 15 λεπτά.

Παρότι ορισμένα προβλήματα παραμένουν ακόμη και σήμερα στα σύνορα, η παρέμβαση της Επιτροπής σίγουρα λειτούργησε πυροσβεστικά οδηγώντας σε ομαλοποίηση της κατάστασης.

Η κριτική πολλών παραμένει ωστόσο, με το γνωστό επιχείρημα ότι «η Ευρώπη κάνει πολύ λίγα και συνήθως πολύ αργά».

Όπως η Ευρώπη, λόγω της πολυπλοκότητας της αρχιτεκτονικής της, πολλές φορές δεν έχει δράσει με επάρκεια ή επιδεικνύει μεγάλη καθυστέρηση. Ο χειρισμός της κρίσης χρέους στην Ευρώπη, στην οποία η χώρα μας βρέθηκε στην

πρώτη γραμμή, αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα. Αλλά, καλώς ή κακώς, οι κατηγορίες σε αυτόν την περίπτωση είναι άτοπες. Με δεδομένο ότι οι χώρες άρχισαν, μονομερώς, να κλείνουν τα σύνορα μαζί με τη δεύτερη εβδομάδα του Μαρτίου, η απάντηση της Επιτροπής μπορεί να χαρακτηριστεί ως άμεση και εκ του αποτελέσματος, να κριθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Χωρίς το ευρωπαϊκό πλαίσιο η συνεννόηση θα ήταν δύσκολη

Επίσης, εδώ, αξίζει να αναλογιστούμε τι θα γινόταν αν δεν υπήρχαν υπερεθνικά όργανα, σαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, να συντονίσουν το άνοιγμα των συνόρων. Σίγουρα, ορισμένοι θα μπορούσαν να ισχυριστούν ότι χωρίς το εγχείρημα της Ε.Ε.

δεν θα είχαμε ανοιχτά σύνορα και το πρόβλημα ίσως δεν θα υπήρχε εξαρχής. Ωστόσο, το εμπόριο και η αλληλεξάρτηση μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών δεν είναι κάτι που δημιουργήθηκε λόγω της Ε.Ε. και της ζώνης Σένγκεν. Προϋπήρχε και απλώς ενισχύθηκε ως αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αν η πανδημία μάς είχε βρει χωρίς κανένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, τότε η συνεννόηση θα ήταν πολύ πιο δύσκολη και οι ουρές στα σύνορα ατελείωτες, με δεδομένο ότι θα απαιτούνταν πολλαπλές διμερείς συμφωνίες για την αποσυμφόρηση των συνόρων.

Και για να λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, αυτό θα σήμαινε κατά πάσα πιθανότητα ελλείψεις βασικών αγαθών στα σουπερ μάρκετ, ένα φαινόμενο που ευτυχώς αποφεύχθηκε παρά την πρωτόγνωρη κατάσταση των πραγμάτων που βιώσαμε όλοι τους τελευταίους δύο μήνες.

Τέλος, η κριτική που ασκήθηκε στην εν λόγω περίπτωση φέρνει στην επιφάνεια ένα ευρύτερο παράδοξο: την άσκηση κριτικής προς την Ε.Ε. από πολιτικές δυνάμεις που παραδόξως είναι μεγαλύτεροι πολέμιοι περαιτέρω εκχώρησης εθνικών εξουσιών σε κοινοτικό επίπεδο.

Όμως η ικανότητα της Ε.Ε. να δράσει συνδέεται άμεσα με τις αρμοδιότητες που είναι διατεθειμένες να της παραχωρήσουν οι εκλεγμένες

εθνικές κυβερνήσεις και κοινοβούλια. Από τη μία ακούμε συνεχώς ότι η Ευρώπη δεν κάνει αρκετά, αλλά από την άλλη δεν είμαστε διατεθειμένοι να εκχωρήσουμε εξουσίες σε κοινοτικό επίπεδο στο όνομα της πιο άμεσης δημοκρατίας.

Συχνά αναγνωρίζεται ότι οι συμβιβασμοί των Βρυξελλών παραδοσιακά αφήνουν τους πάντες ανικανοποίητους, αλλά ταυτοχρόνως είναι συμβιβασμοί με τους οποίους μπορούμε όλοι να ζήσουμε.

Στην πραγματικότητα, αυτό ίσως είναι η καλύτερη επιλογή μας μέχρι σήμερα. [SID:13528534]

Του Κωνσταντίνου Διαμαντούρου*

Αν η πανδημία μάς είχε βρει χωρίς κανένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, τότε η συνεννόηση θα ήταν πολύ πιο δύσκολη και οι ουρές στα σύνορα ατελείωτες, με δεδομένο ότι θα απαιτούνταν πολλαπλές διμερείς συμφωνίες για την αποσυμφόρηση των συνόρων.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Διαμαντούρος είναι μόνιμος αντιπρόσωπος ΣΕΒ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.